

Інтеграція інформаційних ресурсів рідкісних видань, бібліотечних зібрань та історичних колекцій

У роботі секції «Інтеграція інформаційних ресурсів рідкісних видань, бібліотечних зібрань та історичних колекцій» (наук. кер. – Г. І. Ковальчук, зав. відділу НБУВ, д-р іст. наук, проф., М. К. Іваннікова, зав. відділу НБУВ, канд. іст. наук; уч. секр. – І. О. Римарович, ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук) узяли участь близько сорока представників бібліотечних, наукових і музейних установ України. На засіданні були представлені, окрім Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, Українська академія друкарства, Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, Державна історична бібліотека України, Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного, Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського, Національна медична бібліотека України, Інститут історії України НАН України, Музей книги і друкарства України, Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН, Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гмирява, Національна бібліотека для дітей та юнацтва.

Заявлені у програмі конференції на секцію 28 доповідей можна згрупувати в такі тематичні групи: доповіді, присвячені науковим дослідженням окремих стародруків та інтеграції інформаційних ресурсів щодо стародруків та рідкісних видань; доповіді, які висвітлювали створення та інтеграцію інформаційних ресурсів конкретних бібліотечних зібрань та історичних бібліотечних колекцій, їх бібліографічній реконструкції, та дослідницькій роботі, що передусє їх створенню; доповіді, у яких розглянуто сучасний стан досліджень та інформаційне розкриття періодичних видань та перспективних напрямів щодо цього; бібліографічні дослідження, що ведуться в певних установах і вивчають галузеві чи красназавчі бібліографічні ресурси.

У першій групі виступи були присвячені, насамперед, виконанню так званого «Почаївського проекту» – підготовці наукового каталогу видань друкарні Почаївського монастиря із зібрань НБУВ та Бібліотеки РАН українськими та російськими книгознавцями. На організаційних і методичних питаннях цього проекту зупинилася зав. відділу НБУВ, д-р іст. наук **Г. І. Ковальчук**. Наук. співробітник НБУВ, канд. філол. наук **Н. В. Заболотна** проінформувала про знахідки у фонді відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ деяких рідкісних видань Почаївського Успенського монастиря: Требника 1760 р., фрагментів Молитвослова 1776 р., другого примірника неописаного в бібліографії видання «Краткого на краткіє вопросы и ответы... о тайнах церковных и ценсурах собраніе...» (1781), унікального примірника почаївського видання «Чин діяконскаго служенія...» 1788 р. Про укладання каталогів видань друкарень Почаївського Успенського та Унівського монастирів, які зберігаються у фондах Музею книги і друкарства України, розповіла також провідний наук. співробітник Музею книги і друкарства України **В. Г. Бочковська**.

При вивченні стародруків дослідники завжди звертають увагу на філіграні – водяні знаки на папері, а також на гравюри, які прикрашають стародруки, що допомагає правильно атрибутувати те чи інше видання. Філіграні віленського Євангелія 1575 р. як джерело історико-книгознавчих досліджень розглянула у своєму виступі наук. співробітник НБУВ **Н. П. Бондар**. Особливе зацікавлення викликав виступ зав. відділу образотворчих мистецтв НБУВ, канд. мистецтвознавства **Г. М. Юхимця** та мол. наук. співробітника НБУВ **І. І. Цинковської**, присвячений художньому і джерелознавчому аналізу мідних гравійованих дощок Аверкія Козачківського із зібрань НБУВ, що супроводжувався демонстрацією робіт видатного українського гравера XVIII ст.

Ряд доповідей були присвячені дослідженню історії та складу фондів історичних книгозбірень. Зокрема, бібліотекам навчальних закладів і фахо-

вих товариств ХІХ – початку ХХ ст. Києва та Львова присвятили свої виступи науковці Києва та Львова: ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук **Т. Є. Мяскова** – бібліотеці Київського реально-го училища; зав. сектору відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ **З. Б. Афанасьєва** – реконструкції бібліотек вищих навчальних закладів м. Києва та сучасному забезпеченню доступу до відповідних інформаційних ресурсів; мол. наук. співробітник ЛНБ ім. В. Стефаника **Н. Е. Кунанець** – історії заснування та формування фондів бібліотек фахових товариств Львова. Були представлені також доповіді з історії та складу приватних книгозбірень: магнатів Потоцьких із Тульчина (ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук **І. О. Ціборовська-Римарович**), Урбановських-Стажинських із Загінців на Поділлі (мол. наук. співробітник НБУВ **О. С. Рабчун**), бібліофіла О. З. Попільницького (ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук **Л. М. Дениско**). Книгознавці торкалися в своїх виступах проблем дослідження та бібліографічної реконструкції розпорошених книгозбірень, зокрема, на прикладі книгозбірні «Студіону» (наук. співробітник ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України **М. О. Кривенко**); проблематики дослідження бібліотечних зібрань монастирів ХVІ–ХVІІІ ст. (зав. відділу Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка **Н. П. Швець**); бібліотечних історико-культурних зібрань як джерел наукових досліджень (зав. відділу Державної історичної бібліотеки України **Н. Д. Хівренко**).

Виступи учасників висвітлювали стан створення електронних баз даних на різні види друкованих джерел, їх особливості. Так, доповідь зав. відділу НБУВ, канд. мистецтвознавства **Л. В. Івченко** та мол. наук. співробітника НБУВ **К. В. Лобузін** була присвячена створенню електронного каталогу на музичний фонд НБУВ. Мол. наук. співробітник відділу образотворчих мистецтв НБУВ **О. М. Донець** торкнулася проблем використання комп'ютерних технологій у науковому дослідженні образотворчих документів.

Ґрунтовні доповіді були присвячені вивченню вітчизняної періодики. Так, чіткі проблеми та шляхи їх вирішення висвітлив у доповіді пров. наук. співробітник Інституту історії України НАН України, д-р іст. наук **Г. Я. Рудий**, який розглянув періодика як об'єкт дослідження пам'яткоохоронного процесу в Україні 1917–1940 рр. Зокрема, він запропонував створити на базі НБУВ центр вивчення періодики, який буде займатися подальшою

розробкою методології та методики дослідження періодики, проводити в рамках щорічної наукової конференції НБУВ «круглі столи» з проблем періодики; наголосив на необхідності прискорити процес укладання електронного каталогу українських періодичних видань; підкреслив відсутність у державі підготовки спеціалістів з історії української періодики, для чого потрібні відповідні спецкурси, належні посібники тощо. Заступник директора Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного **О. П. Пацеля** зупинилася у своєму виступі на роботі з аналітико-синтетичної обробки фахових періодичних видань із фонду бібліотеки та створенні відповідної бази даних.

Система краєзнавчих бібліографічних показників Півдня України ХІХ – початку ХХ ст. була запропонована в доповіді заступника директора Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова **Т. С. Астапенко**. Доповідка розглянула і класифікувала бібліографічні джерела, виявлені нею серед публікацій і архівних документів ХІХ – початку ХХ ст.

Спеціалісти, присутні на засіданні секції, особливо цікавилися створенням електронних каталогів у різних установах і наголошували на уніфікації ведення баз даних, а також закликали до конкретної інтеграції накопичених інформаційних ресурсів, зокрема, і на сайті НБУВ. Учасниками секції було висловлено низку пропозицій, крім наведених вище щодо періодики, ще й таких, зокрема: продовжувати на місцях роботи з укладання Державного реєстру книжкових пам'яток України і поставити перед Міністерством культури і туризму України питання про дієву координацію цієї діяльності та інтеграцію підготовлених матеріалів; порушили питання про вироблення й прийняття державної програми технічного і кадрового забезпечення створення сучасних електронних каталогів на різні види друкованих документів та ін. Це ще раз продемонструвало значний інтерес спеціалістів до проблем вивчення національної культурної спадщини та введення в широкий науковий обіг такої інформації.

*Галина КОВАЛЬЧУК,
зав. відділу стародруків
та рідкісних видань НБУВ,
д-р іст. наук, професор
Ірина РИМАРОВИЧ,
ст. наук. співробітник НБУВ,
канд. іст. наук*